

РЕШЕНИЕ

№ 860

гр. София, 10.06.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на дванадесети май през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Елизабет Петрова

Членове: Катерина Рачева
Мария Райкинска

при участието на секретаря Теодора Т. Ставрева
като разгледа докладваното от Мария Райкинска Въззивно гражданско дело
№ 20211000503580 по описа за 2021 година

Производството е по реда на чл. 258 - чл. 273 ГПК.

С решение № 265072/27.07.2021 г. по гр.д. № 9631/2019 г. на СГС, I-16 състав, поправено с решение от 15.10.2021 г. по реда на чл. 247 ГПК е осъдена Прокуратурата на Република България да заплати на С. С. А., конституирана по чл. 227 ГПК на мястото на първоначалния ищец Й. Д. А., на основание чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, сумата 4000 лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди, причинени от незаконно повдигане и поддържане на обвинение в извършване на престъпление, за което Й. Д. А. е оправдан с влязла в сила присъда № 505027/05.10.2018 г. по нохд № 5191/2018 г. по описа на СРС, 130 състав, ведно със законната лихва, считано от 24.04.2019 г. до окончателното плащане на главницата, като искът е отхвърлен за горницата над 4000 лева, до пълния предявен размер от 26 600 лева, като неоснователен и законна лихва от 29.08.2017 г. до 24.04.2019 г.

Със същото решение е осъдена Прокуратурата на Република България да заплати на П. Й. А., конституиран по чл. 227 ГПК на мястото на първоначалния ищец Й. Д. А. и И. Й. А., на основание чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, сумата 1000 лева на всеки ищец поотделно, представляваща обезщетение за неимуществени вреди, причинени от незаконно повдигане и поддържане на обвинение в извършване на престъпление, за което Й. Д. А. е оправдан с влязла в сила присъда № 505027/05.10.2018 г. по нохд № 5191/2018 г. по описа на СРС, 130 състав, ведно със законната лихва, считано от 24.04.2019 г. до окончателното плащане на главницата, като искът е отхвърлен за горницата над по 1000 лева, до пълния предявен размер от по 6 600 лева, като неоснователен и законна лихва от 29.08.2017 г. до 24.04.2019 г.

Ишците са депозирали въззивна жалба против първоинстанционното решение в неговата отхвърлителна част, като неправилно, постановено в грубо нарушение на

процесуалните правила. СГС неоснователно не допуснал исканата СМЕ, с която се целяло установяване на причинна връзка между неизлечимото заболяване на починалия вече ищец и незаконното обвинение. Присъденият размер бил и несправедлив и силно занижен и не отговаря на претърпените вреди.

Ответникът Прокуратура на Република България не е депозирал отговор на въззивната жалба.

Съгласно разпоредбата на чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението и по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата. Следователно относно правилността на първоинстанционното решение въззивният съд е обвързан и следва да се произнесе в рамките на наведените от страните оплаквания, като обаче следва служебно да провери спазването на императивни материалноправни разпоредби, приложими към спора (така т. 1 от тълк. решение № 1/2013г. по тълк.д. № 1/2013 г. на ВКС, ОСГТК).

Настоящият съдебен състав намира, че обжалваното решение е валидно и допустимо. Във връзка с правилността, като взе предвид наведените във въззивните жалби пороци на атакувания акт и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Ищецът Й. Д. А. е твърдял в исковата си молба, че с присъда № 505027 от 05.10.2018 г. по НОХД № 5191/2018 г. по описа на СРС, Н.О., 130 състав, потвърдена от Софийски градски съд, влязла в сила на 24.04.2019 г., бил признат за невиновен в престъпление по чл. 339, ал. 1, пр. 2 от НК. Твърди се, необосновано повдигнатото обвинение му е причинило емоционални страдания, накърняване на неговите чест, достойнство и личен авторитет и сериозното влошаване на здравословното му състояние. Сочил, че е човек на над седемдесет години, военен пенсионер, който никога не е бил съден, честно и почтено е работил и си е изкарвал хляба. В уточнителна молба от 04.12.2020 г. се поддържа, че влошаването в здравословното състояние на Й.А. се изразява в разболяването му от рак на черния дроб.

Ищецът е искал да бъде осъдена Прокуратурата на Република България да му заплати обезщетение за претърпените във връзка с незаконното обвинение неимуществени вреди в размер на 40 000 лева, ведно със законната лихва от 29.08.2017 г., когато било извършено първото следствено действие срещу него.

Ответникът Прокуратура на Република България в писмения отговор по реда на чл. 131 ГПК оспорва исковата претенция като недоказана. Счита, че отговорността му не следва да бъде ангажирана, тъй като ищецът е оправдан не поради неосъществен състав на престъпление, а с оглед неговата незначителност по отношение на обществената опасност – чл. 9, ал. 2 НК. В този смисъл поддържа, че претенцията е силно завишена по размер и несъответства на претендираните вреди и техния интензитет.

На 14.09.2020 г. ищецът Й.А. е починал и на негово място са конституирани законните му наследници С. С. А. – съпруга, П. Й. А. – син и И. Й. А. – син.

От събраните пред първата инстанция доказателства се установява следното:

С постановление за привличане на обвиняем от 15.02.2018 г. по досъдебно производство № 225 ЗМК 2210/2017 г. по описа на 01 РУ – СДВР, на Й. Д. А. е повдигнато обвинение за престъпление по чл. 339, ал. 1, пр. 2 от НК, предявено на обвиняемия на 22.02.2018 г., за това че на 29.08.2017 г., в гр. София, на ул. „Кочани“ № 15, е държал в себе си 50 броя патрони – стандартни огнестрелни боеприпаси – калибър 22 Long Riffle, с периферно възпламеняване, предназначени за стрелба с огнестрелни оръжия от същия калибър, които представляват боеприпаси за огнестрелни оръжия по смисъла на чл. 7, ал. 1 от ЗОБВВПИ.

Видно от представената присъда № 505027 от 05.10.2018 г., постановена по НОХД № 5191/2018 г. на СРС, 130 с-в, Й.А. е признат за невиновен за престъпление по чл. 339, ал.1, пр. 2 от НК.

С решение № 383 от 24.04.2019 г., постановено по ВНОХД № 797/2019 г. на СГС, НК, II въззивен състав, е потвърдена изцяло оправдателната присъда на СРС от 05.10.2018 г.

Оправдателната присъда е влязла в сила на 24.04.2019 г.

От свидетелство за съдимост от 17.07.2019 г., издадено от Бюро съдимост при Софийски районен съд, се установява че Й. Д. А. не е осъждан.

Свидетелят Я. Г. Г., разпитан сочи, че познава семейството на Й.А. от 1996 г., като същият бил военнослужещ. Соци, че при претърсването и изземването, на което свидетелят не е присъствал, но знае, че Й.А. е преживял голям стрес. Знае за случай, при който при преминаване на границата, е бил отделен от останалите и са му направили проверка на багаж, като предполага, че това е заради образуваното наказателно дело. Знае ищеца като изпълнителен човек, бивш военен, който е бил много притеснен, не е знаел какво точно се случва. Соци, че проблемите му със здравето са започнали след това, видът му е бил нездрав, прежълтял и си е личало, че има проблеми със здравето.

По делото са представени епикризи на ищеца от различни болнични заведения, съставени в периода 28.01.2019 г. до 13.07.2019 г.

Въз основа на представените епикризи пред въззивната инстанция е изслушано заключение на СМЕ, изготвено от вещото лице д-р О. Д. М., неоспорено от страните, който е посочил, че Й.А. е страдал от *Чернодробен хемангиом, Хронично активни язви на дуоденум, ендоскопска хемостаза, Рефлукс езогафит, Чернодробна цироза, Варици по хранопровода 2ст, Хидронефроза 4 ст. На ляв бъбрек, Микронефролитиаза на десен бъбрек, Хипертрофия на простатата, Артериална хипертония, Състояние след операция по повод перфорация на стомашна язва, Хепатоцелуларен карцином, Състояние след MWA+ ED, цироза на черния дроб, Ерозивен гастрит, Цикатризираща язва на дуоденум, Левостранна урутеролитиаза, Хепатоцелуларен карцином – мултицентричен, Стеноза на а.хепатика, РТА на а.хепатика – балонна дилатация, Старческа катаракта, Състояние след операция на дясно око, Спленомегалия, Асцит, Чернодробна енцефалопатия, Деснострани плеврален излив, Парциален пневмоторакс в дясно.*

Пояснил е, че чернодробната цироза не е онкологично заболяване. Чернодробният карцином (хепатоцелуларен карцином) е първичен, а не метастатичен рак на черния дроб, произлизащ от чернодробните клетки. Това е онкологично заболяване. Не съществува причинно-следствена връзка между това заболяване и извършените действия от страна на държавата. Съществува причинно-следствена връзка между хепатит Б вирусите и свързаната с нея чернодробна цироза и хепатоцелуларния карцином. Състоянието на останалите изброени заболявания се е влошило в резултат на естественото развитие на комплексния патологичен процес, проявяващ се в различна степен и форми на увреждане. Това е очаквана крайна фаза на развитие, независимо от външни фактори и в малка степен зависимо от проведеното лечение и спазван хигиенно-диетичен режим.

При така установеното от фактическа страна, от правна страна настоящият състав намира следното:

Нормата на чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ предвижда, че отговорността на държавата се ангажира за вреди, причинени на гражданите от разследващите органи, прокуратурата или съда, при обвинение в извършване на престъпление, ако лицето

бъде оправдано. За да възникне тази отговорност следователно са необходими две предпоставки: повдигане на обвинение за извършено престъпление и оправдаване на лицето по повдигнатото обвинение с влязла в сила присъда. За да е основателен иск за заплащане на обезщетение за вреди от незаконното обвинение следва да са доказани още настъпили вреди в причинна връзка с незаконното обвинение и тяхната конкретна интензивност във връзка с размера на обезщетението.

В случая в първинстанционното производство е установено, че Прокуратурата е повдигнала и поддържала обвинение срещу ищеца за извършено престъпление от общ характер по чл. 339, ал. 1, пр. 2 НК, както и че същият е оправдан с влязла в законна сила присъда на 24.04.2019 г., като тези обстоятелства не са спорни в настоящото производство, но е спорно какви вреди е претърпял Й.А. в причинна връзка с незаконното обвинение, както и какъв е размера на следващото му се обезщетение за неимуществени вреди.

В решение № 480/23.04.2013 година, постановено по гр. д. № 85/2012 година по описа на ВКС, IV г. о. е посочено, че обезщетението за неимуществени вреди в хипотезата на чл. 2 ЗОДОВ е за увреждане на неимуществени права, блага или правнозащитими интереси. Вредите се изразяват в нравствените, емоционални, психически, психологически терзания на личността; накърнената чест, достойнство, добро име в обществото. Целта на обезщетението е не да поправи вредите, а да възстанови психическото, емоционално и психологическо равновесие на пострадалото лице. При това е посочено, че е нормално да се приеме, че по време на цялото наказателно производство лицето, обвинено в извършване на престъпление, за което в последствие е оправдано, изпитва неудобства, чувства се унижено, а също така е притеснено и несигурно; накърняват се моралните и нравствените ценности у личността, както и социалното му общуване като в тази именно връзка е и възприетото в съдебната практика разбиране, че при установяване на този вид неимуществени вреди, не бива да се изхожда само от формалните, външни доказателства. Също така е уточнено, че когато се твърди причиняване на болки и страдания над обичайните за такъв случай или конкретно увреждане на здравето, а също и други специфични увреждания с оглед конкретни обстоятелства, личността на увредения, обичайната му среда или обществено положение, то тогава те трябва изрично да бъдат посочени в исковата молба, за да могат да станат част от предмета на иска. С оглед на приетото в решението съдът не е строго ограничен от формалните доказателства за установяване на увреждане в рамките на обичайното при търсене на обезщетение за претърпени вреди поради незаконно обвинение, както и на причинно следствената връзка между него и незаконното обвинение. В случаите когато се търсят и съответно установяват увреждания над обичайното съдът може да ги уважи само при успешно проведено главно и пълно доказване на вредите и причинната връзка. Това означава, че при наличие на хипотезата на чл. 2, ал. 1, т. 3, пр. 1 от ЗОДОВ съдът може да присъди обезщетение за претърпени вреди в рамките на обичайното и без да са налице други доказателства освен посочените по-горе за установяване на основанието за възникване на отговорността. В този смисъл е и решение № 55/11.03.2013 година, постановено по гр. д. № 1107/2012 година по описа на ВКС, IV г. о. Същевременно в решение № 542/15.01.2013 година, постановено по гр. д. № 1568/2011 година по описа на ВКС, IV г. о. е посочено, че в тежест на пострадалия е да докаже засягането на съответното благо, което в случая е станало с незаконосъобразното обвинение, с което искът е доказан по основание. В този случай е в тежест на пострадалия да докаже всяко свое негативно изживяване.

Обезщетението за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост съгласно чл. 52 ЗЗД, но зависи от установените във всеки отделен случай факти и обстоятелства, които имат значение за изхода на спора, за да се

прецени налице ли е конкретна хипотеза на закона, при която може да се ангажира отговорността на държавата за вреди. С Решение № 40 от 13.05.2020 г. на ВКС по гр. д. № 2683/2019 г., III г. о. са обобщени критериите, които съдът следва да използва при определяне на дължимото се обезщетение за неимуществени вреди по следния начин: Справедливостта като законов критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди включва освен тяхната общовалидна значимост за всяко човешко същество, така и конкретни факти, свързани със стойността, която засегнатите от непозволеното увреждане блага имат за увреденото лице. Поради това съдът по иска по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ е длъжен да обвърже обществения критерий за справедливост с преценка на конкретно проявените и установени по делото обстоятелства, които са от значение за определяне размера на обезщетението за неимуществени вреди, доколкото чл. 4 ЗОДОВ препраща към чл. 52 ЗЗД. Такива обстоятелства са: принудителното задържане на лицето от полицейските органи (обезщетяват се всички вреди, без оглед кой държавен орган е конституиран като субституент на държавата на страната на ответника по иска – така ТР № 5/15.06.2015 г., ОСГК, ВКС, по тълк. д. № 5/2013 г.); броят на повдигнатите обвинения; тежестта на престъпленията и предвидените за тях наказания; взетите мерки за процесуална принуда, тяхната тежест и продължителност; общата продължителност на наказателното производство; фазите, през които е преминало до основанието, което прави обвинението незаконно по смисъла на чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ; процесуалните действия, предприети от органите на наказателното производство с участието на увреденото лице; неговата възраст, съдебното му минало е негативното отражение на незаконното обвинение върху личността, обществения и професионалния живот (вземат се пред вид преди, по време и след наказателното производство); разгласяването в медиите и публичността; увреденото здраве.

От значение е също дали престъплението визира длъжностно качество, както и други особености в субективния състав на престъплението (например користна цел), особено когато незаконно обвиненото лице е заемало длъжност в държавен орган и/или изпълняваната работа е в публичен интерес. В тези случаи, за да прецени негативния ефект от незаконното обвинение, съдът е длъжен да съобрази професионалните и морални изисквания към заеманата длъжност, а с това - и начина, по който незаконното обвинение се е отразило върху кариерното развитие на увреденото лице. Връзката на тези конкретно проявени факти с наказателното преследване е предпоставка за адекватното обезщетение на накърнените морални ценности.

При определяне размера на обезщетението съдът е длъжен да установи и връзката между стандарта на живот в страната и цялостния начин, по който незаконното наказателно преследване е засегнало неимуществената сфера на увреденото лице. Тази връзка е израз на общественото проявление на критерия за справедливост по смисъла на чл. 52 ЗЗД. Справедливостта не съществува извън тези конкретни условия. Те включват време и място на увреждането, етап на обществено-икономическото развитие, конкретна икономическа конюнктура и средностатистически стандарт на живот.

При съобразяване указанията, дадени с цитирана съдебна практика на ВКС и с оглед на събраните доказателства се установяват претърпени от Й.А. неимуществени вреди във връзка с повдигането и поддържането на обвинението, които обаче са само естествените презумптивни вреди, които той е претърпял – страх от осъждане, стрес, унижение, накърняване на честта и достойнството му от обвинение в престъпление с висока степен на обществена опасност, нарушение в социалните отношения. Тези негативни усещания следва да се приеме, че са в значителен интензитет предвид липсата на данни за престъпно минало на Й.А.. Именно за тези вреди свидетелства и

разпитания свидетел.

Не се установява обаче твърдението, че ищецът е развил в следствие на незаконното обвинение рак на черния дроб. Вещото лице Д-р М. изрично е отрекъл такава причинно-следствена връзка между двете.

Не са събрани и доказателства за други, различни от презумптивните вреди или за техен особено висок интензитет.

Настоящият състав намира, че при установените обстоятелства, съдът следва да приеме за доказан по основание иска за неимуществени вреди в граници, в каквито те са засегнали ищеца конкретно. Изхождайки от горното и предвид възрастта на пострадалия в периода на започването на наказателното производство (74 г.) – възраст, когато човек е установил своето положение в обществото и вече се е отдал на заслужена почивка с желание за спокоен живот; характера и интензитета на причиненото му увреждане, установения вид и интензитет на претърпените емоционални и психически страдания и дискомфорт; че на същия е било повдигнато обвинение за тежко умишлено престъпление по смисъла на чл. 93, т. 7 НК, за което е било предвидено наказание „лишаване от свобода” в значителен размер – от две до осем години; времетраенето на настъпилите вреди, в т.ч. и с оглед продължителността на наказателния процес – около година и половина, която не излиза извън рамките на разумния срок за водене на наказателен процес; че ищецът е бил оправдан на две инстанции; фактът, че няма данни да е била взета мярка за неотклонение, която значително да е ограничавала правата му и значително да се е отразила на ежедневието му, липсата на данни незаконното обвинение да има траен негативен ефект върху здравето, в личния и социален живот на ищеца; както и предвидения в чл. 52 ЗЗД принцип на справедливостта, при съобразяване икономическите условия в страната към 2018 г., съдът намира, че доказаните неимуществени вреди на Й.А. ще бъдат репарирани с обезщетение в присъдения от първата инстанция размер от 6000 лева. Предвид това неоснователно е възражението на жалбоподателя, че присъденото от първата инстанция обезщетение не покрива всички претендирани и доказани неимуществени вреди.

Следва да бъде посочено, че първата инстанция неправилно е определила наследствената квота на всеки от тримата наследници на починалия ищец Й.А.. Същите са съпруга и двама синове на починалия, поради което и техните наследствени дялове са равни (чл. 9, ал. 1 и чл. 5, ал. 1 от Закона за наследството), следователно на всеки се дължат по 2 000 лева. Относно тази неправилност на решението обаче липсва оплакване във въззивната жалба, поради което и съдът не може да я поправи.

Предвид достигане от настоящата инстанция до краен извод, идентичен с този на първата инстанция, първоинстанционното решение следва да бъде потвърдено в обжалваната част.

По разноските: при този изход от спора право на разноски има въззиваемият, но същият не е сторил такива.

Воден от изложеното, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 265072/27.07.2021 г. по гр.д. № 9631/2019 г. на СГС, I-16 състав в обжалваната част.

Решението подлежи на обжалване пред Върховния касационен съд в едномесечен срок от връчването му на страните, при наличие на предпоставките по чл. 280, ал. 1 и ал. 2 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____